

Питање Скадра

Аустро-Угарска се опет према нама рогуши. Она нам пријети... У „Fremdenblatt-y“, званичном листу аустро-угарског министарства иностраних дјела, хвали се тобож наше јунаштво и наше пожртвовање, које смо показали у овоме крвавоме рату за ослобођење, али се у исто вријеме додаје, да Скадар не може бити наш, према већ познатом споразуму којег Аустро-Угарска има са Италијом, те према томе препоручује, да не би ми и Србијанци око Скадра узалуд крв пролијевали.

Овакова дрскост и цинизам може потицати само од државе, чија је дипломатија по појмовима и идејама била увијек за стотину година уназад од времена у коме је живјела. Она није била никад у стању да схвати друштвене и народне проблеме, који се појављују и рјешавају по својој историској нужности. Аустро-угарска дипломатија није хтјела да зна за природне законе, који тако силно дјелују и на развитак народа, и да се њихов процес може само неко вријеме одложити, али не и поништити. Чак шта више, историја је баш показала на рачун аустроугарске коже, да што се више историском народном развиту стаје на пут, да се тај процес тим више убрзава. У своје вријеме Аустрија је свима силама радила, да што више сузбије и осакати развитак национално одушевљене Пруске, и последице њеног (Аустријиног) срамног пада код Кенигреца, убрзо иза тога сљедује потпуно ослобођење и уједињење Њемачке. А, да и не говоримо, какву је инквизиторску и језуитску, а при томе и блесаву, политику водила Аустрија против Сардиније — Пијемонта, односно против талијанског народа. Па, шта би?! Велика национална идеја талијанског народа поцијепана путем крви аустријске државне мапу, те се мјесто маленог Пијемонта опет и овдје појави на штету Аустрије Велика Италија! До каквог само издиханија доведоше у години 1848. аустријски државници своју отаџбину у борби само против неких пет милиона Маџара!? Па, ипак је и година 1867. засвједочила, да је маџарска народна државно-правна идеја побједила, јер је Аустрија нађерана да је нестане у оном облику, да се претвори у дуалистичку државу — у Аустро-Угарску.

Не, аустро-угарска је дипломатија била увијек слијепана код очију. Мјесто, да она правилно схвати новије идеје и да се стави на челу истих, или, ако не то, а оно бар да их толерира, те тако да их стави себи у службу, она, мјесто свега тога, води против њих борбу свим средствима — дозвољеним и недозвољеним; ствара против себе

мржњу и освету угњетених и побуђује према њима симпатије народних маса, те тако идеја, која и није можда имала брзи лет — претвара се у вулкан, који руши све што му је на сметњу и ствара нов живот. Довољно је само да напоменемо, да је у своје вријеме једна мала наклоност аустро-угарске монархије према Србији била у стању да у овој створи једну читаву странку, која је гледала величину Српства у заједници и у склопу са Аустро-Угарском, али и то је аустро-угарска дипломатија проиграла.

Дакле, ни у којем случају није мудро, нити је државнички уопште оправдано, да Аустро-Угарска води хајку и ствара завјере противу двије малене слободне српске државе, и то баш у времену, када се оне боре за ослобођење своје браће и када приносе на жртву, ради остварења тих народних светиња, на десетине хиљада својих најодранијих синова. Такве повреде и насиља појединци могу и заборавити, али народи не — никада! Нек Аустро-Угарска не заборавља, да на ња крвава борба није борба само Црне Горе и Србије, већ је то у исто вријеме и борба целокупног српско-хрватског народа, којег има преко десет милиона, а од којег се скоро трећине налазе у саставу аустро-угарске монархије, и на чије симпатије Аустро-Угарска мора рачунати, ако мисли за свој опстанак. Јер раније, ма колико да је била непријатељски вођена аустро-угарска политика према Црној Гори и Србији, као и у опште према Југо-Словенима, она је донекле могла и поред толиких посртања пролазити, али данас, кад нестаје из Европе једног трулијег организма, као што је турски, она мора напустити ту непријатељску политику према нама, и тако себе излјечити, иначе, било прије, или доцније, мора поћи путевима те исте Турске. Још нешто. Талијанска дипломатија данас стоји на једном истом земљишту са Аустро-Угарском против нас. То је са талијанског гледишта потпуно оправдано. Њена дипломатија гура Аустро-Угарску да буде према нама насртљива и непријатељска, јер она зна, веома добро, да само таква аустро-угарска политика мора довести до неминовног судара између нас и Аустро-Угарске, у ком ће случају Италија и при најмањој недаћи Аустро-Угарске окренути противу ње фронт и зграбити јој Трст, Истрију и Далмацију. Ово су такве чињенице, које би требале да буду јасне и за аустро-угарску дипломатију, али она ако их погдјекад и увиди, зажмури усљед неизмјерне мржње коју гаји према нама.

Што се тиче Скадра, — те старе српске престонице, без које Црна

Гора не може постојати — он мора бити наш. Ми смо га крвљу попрскали, ми ће мо га крвљу натопити и ми ће мо га заузети. И онда, нека дође Аустро-Угарска, да нам га отме. Чему пријетње оне, који се ријешо, или да успије, или да мре?! Чији буде Скадар, тога ће бити и Цетиње. Но, нек се и то упамти, да ће Аустро-Угарска у борби противу 300.000 србијанско-црногорске војске морати ставити на коцку и свој опстанак као државе, јер неће се моћи тако лако савладати један јуначки народ и његова побједоносна војска, а најмање, пак, с једном војском, као што је аустро-угарска, у којој има 60% наше браће. И Наполеона Великог

моћ и слава морала је посрнути, ма да је два пута логоровао у Бечу, у борби противу једног маленог народа, који се борио за слободу, као што је шпански, и као што се сада наш бори. Прије ће и Беча нестати, него што ће му поћи за руком да развије црно-жуту заставу на Цетињу и у Ровцима; у Биограду и на Руднику, пошто ће у исто вријеме наша света и мученичка борба бити и борба наших савезника.

Јели од толике важности Скадар за Аустро-Угарску, да она ради њега доведе у питање и свој опстанак, мислимо да ће нам на ово најбоље моћи дати одговор исти „Fremdenblatt“.

Сутормански.

Рат на Балкану

Цетиње, 1. фебруара

Прве дане обновљеног непријатељства Турска је запамтила добро. Као и до сад, савезничка војска је на свима фронтима носила побједу. Тако се и опет пружила прилика тврдоглавим Кербеанима на Босфору, да виде, да им је све копрцање узалудно и да их не може ништа спасти.

Ми смо одавно начисто били, да продужење рата с Турском овој не може ни у којој прилици користити. То смо и нарочито истакли. Сад се у тачност тога може свако без разлике увјерити, а то најбоље посвједочише крвави окршаји, који настану последице обновљеног непријатељства на свима фронтима. Упорство Турске може је довести још и до тога, да чак и њена пријестоница буде угрожена.

А што да тек кажемо о ономе, што се одиграло у нашој непосредној близини, под бедемима Скадра на Бојани!

Турци се могу заваравати и на даље, али то завараваче ће им бити на празно. Стварност се за њих показала горка, а може да буде и кобна.

Узалуд је пред стварношћу затварати очи. Још мање могу помоћи извјештаји, у којима се фалсификује истина, а који се систематски пуштају из Цариграда. Турци на сваком кораку трпе пораз за поразом, а овамо се хвалишу неким побједама и успјесима!

Јавност се још и може тиме завести, али ситуација на бојном пољу, а она је та која сад одлучује, не да се тиме промијенити. Кад говори пушка и топ, ту празне ријечи не одлучују, него суштина ствари, а она је таква, да ни мало не иде у прилог Турској, коју је већ почео да подгриза црв и изнутра и споља.

Острво Галипоље била је прва стопа земље у Европи, коју су Турци, прешав из Азије, заузели 1357. г.; оно може лако бити и гроб њиховог господства у Европи.

Наставак балканског рата

Очи цијеле Европе уперене су данас на балканско ратиште и то највише ради тога, јер се као обично у овом рату опет догодило нешто, што нико није очекивао.

Мислило се, да је Бугарима највише стало до тога, да освоје Дринопоље и да тиме Турској избују из руку приговор, да Дринопоље не могу одступити, јер није пало. Одмах у почетку наставка рата почеле су савезничке чете са одлучном офанзивом на три мјеста: пред Дринопољем, пред Чаталцом и пред — Галипољем. На ову трећу тачку савезничких операција није се рачунало. Бојеви пред Дринопољем и пред Чаталцом трају, али имају само задаћу, да забаве ондје концентриране турске чете, док Бугари проведу своју најсмиолићу основу: заузеће галипољског полуострва. Ова основа је врло важна, али и судбоносна по турску царевину. Кад падне Галипоље, пале су и дарданелске утврде на европској страни, а онда је отворен пролаз кроз Дарданелске за грчку флоту, која ће онда подупирати навалу бугарску на Цариград уз дуж морске обале. У тај одсудни час паће без сумње и Чаталца и тако ће савезници са двије стране навалити на турски главни град. Како се поуздано зна, Дринопољу су одбројени дани и није далеко час, кад ће савезничке војске довршити ово крваво ратовање и мирно сјести, да диктирају мир.

Турци виде јасно планове савезничких чета, па у Цариграду успркос свих умирујућих вјести већ врије. Бездушни агитатори подирују мржњу против хришћана, а зна се и то, да је у град допремљено више стотина дивљих курдских добровољаца, који угрожавају живот и иметак странаца. Поклисари су додуше Порту упозорили на све ове чињенице, али Порте по старом обичају даје изјаву за изјавом, да је све мирно и да за странце нема никакве бојазни. Девет ратних бродова од четири велевласти чека, да заштите хришћане у Цариграду. Руски и француски посланик су затражили од Порте пролаз бродовља кроз Дарданеле, а кад се Порте стала нећкати, заирјетили су они, да ће страна флота макар и силом прокрчати пут до Цариграда.

Европске велесиле су притомом наставка рата изјавиле, да ће остати као мирни посматрачи развоја даљих догађаја. Но питање је, хоће ли велесиле остати мирне, кад савезничке војске дођу пред Цариградом.

Општи јуриш на Дринопоље

Положај грађанства, а особито странаца у Дринопољу све се више погоршава. Дипломати су предузели кораке, да се грађанству дозволи слободан одлазак из града, али Бугари неће на то да пристану с тактичких разлога, јер би одласком цивилног грађанства посада била боље снабдевена намирницама, те добила више отворне снаге.

Берлински „Lokalanzeiger“ јавља да у Дринопољу влада велика оскудица у храни. Држање становништва најбоље карактерише то, што су Шукри пашин грађани послали депутацију са захтевом, да преда град. Шукри паша је дао неке од ових делегата обесити. Шукри паша вели, да ће Бугари освојити Дринопоље

у најбољем случају као гомилу рушевина. У тврђави су уђукана два тона. Турска посада је на бомбардовање одговорила врло слабо, из чега се закључује, да нема муниције.

Дознаје се, да је Шукри паша јавио у Цариград, да се више не може ни помишљати на провалу посаде из града.

По вјестима из Софије, намјерава врховни заповједник војске пред Дринопољем, да са свом снагом удари на град. За то ће се и некоје чега са Чаталце повући на Дринопоље.

У Биограду се према вјестима из Софије за два три дана очекује општи јуриш на Дринопоље.

Бојеви код Галипоља

Успркос вјестима из Цариграда, да су Турци испред Галипоља побједили Бугаре, стижу данас поуздане вјести, да се догодило противно.

Бугарске вјести с бојишта веома су кратке, тим више, што је цензура веома строга, тако, да листови могу доносити веома службене брзојаве. Из до сада објелодањених вјести ратног министарства о најновијем успјеху бугарских чета излази, да је пораз Турака код Галипоља много осјетљивији, него се у почетку држало, те да би за отоманску државу могао имати знатнији пошљедица.

Цариградски дописник „Daily Maila“ јавља да се сада и с турске стране признаје, да су Турци код Галипоља прегрпјели осјетан пораз. Вјести о том тако су се држале у тајности, да их је војни министар крио чак и од својих министарских другова.

По једном телеграму „Стандарда“ из Софије, Турци су код Галипоља изгубили 12.000 које погинулих, које рањених.

Цариградске вјести и саме јављају, да су Турци доживјели тежак пораз. Рањеници, који су из Галипоља донесени у Цариград, веле, да су Турци у битци изгубили 5 до 6.000 људи.

„Neue Freie Presse“ добија вјест из Софије, да су се Турци, потиснути од Бугара, повукли из Булаира у југозападна утврђења.

Примно је „Echo de Paris“ из Цариграда ову вјест: Овдје се дознало, да се у околини Галипоља бије жесток бој, који је читав дан (у петак) трајао.

Да положај Турака око Галипоља није баш најбољи, види се и по том, што се у петак десети војни збор турски укратио на 15 превозних параброда за Галипоље. И бивши министар мрнарнице Куршид паша и Енвер бег полазе онамо.

Забринутост у Цариграду

У упућеним цариградским круговима гледа се у даље догађаје не без забринутости. Велики Везир Махмуд Шекет паша вратио се са инспекције на Чаталци. Његова околина веле, да се вратио савим потиштен. Сви извјештаји говоре о неповољном положају турске војске и о малој могућности, да би се могла успијешно одупријети.

Тајни преговори

У Цариграду се говора, да се опет воде преговори између великог везира Махмуд Шекет паше и бугарских изасланика у Хадемкеју. Турска влада може да преговара само тајно, да стави народ пред готов чин. По једној вјести „Matina“ говори се у дипломатским круговима у Цариграду, да ће рат већ за неколико дана бити свршен.

Махмуд Шекет паша кажу да је замонио руског посланика, да посредује. Овдашњи службени кругови веле, да је та вјест преурањена.

Ново прамалеће Турске у Малој Азији

Турски посланик у Риму, Наби бег, изјавио је дописнику „Goniale d'Italia“ ово: Премда је губитак европских покрајина за Турску болан, њихов губитак значи свршетак несносне невоље. Турска ће уз потпору велесила, а нарочито Тројнога Савеза, доживјети у Малој Азији ново прамалеће. Италија и њезини савезници ријешће питање о острвима по праву и правичи. Турска је искрено захвална властима тројнога савеза за њихову потпору и ишчекује, да ће на пријестолу независне Арбанаске бити позван који принц из куће Османа. Буду ли савезници тражили ратну оштету, могу дуго чекати. Турска не да ни пребјесне паре, већ за то, што нема ни паре.

Бугарско-румуњски спор

За даље преговоре именовани су преговарачи. Преговори ће се водити у Софији. Како будимештански листови јављају ступили су румуњско-бугарски преговори у нову фазу. Према овим информацијама, Бугарска је вољна, да за Силистрију плати Румуњској новчану одштету од 300 милиона. У ову би сврху имао да послужи нови бугарски зајам. Свога би се исплатила у два obroка, а модалитете исплате одредила би Румуњска.

Ову вјест је одмах, како се прочула, демантирао руски генерални консул у Будимпешти.

У Букурешту је одржано у петак послје подне под председавањем министра-председника Мајорескуа министарско вијеће, у којем се констатовало, да румуњско-бугарски преговори нијесу нимало напредовали. Између обадију се влада сада воде преговори о мјесту, где би се повела расправа о компензацијама.

У исто вријеме је и либерална румуњска странка одржала скупштину, којој су присуствовали сви сенатори и заступници странке. Расправљало се о држању странке спрема спољне политике. Након дуже дебате, за које су неки говорници заговарали, чека странка енергично иступи против Бугарске, закључено је, да се странка држи своје досадашње тактике и најзбрдашње подупре владу.

Балкан послјеје мира

Бечки лист „N. Fr. Presse“ доноси на уводном мјесту о садашњем стању расправа конференције амбасадора и даљим њеним задаћама информативан чланак са посебне дипломатске стране. Чланак, занимљив ради детаља о међународним односима, гласи:

Реунија амбасадора наставила је свој рад, не дајући се смести ратним догађајима, и много шта зависи од тога, како ће још успјети, да проведе ново уређење на Балкану, које је постало нужно ушљед рата на Балкану и да удари темељ трајном сређењу прилика.

О садашњем стању расправа добијамо шљедеће обавијести, којима је вриједност у том, што показују, који је пут до сада превалила конференција амбасадора у својим сједницама и који пут још треба да се превали. Комплекс је од четири главна питања оно, што конференција амбасадора има да расправи и о том да одлучи.

Та четири питања јесу: понајприје установљење граница будуће Арбаније, друго одлука о Егејским Острвима, треће финансијска питања и четврто одлука о будућности Солуна. За Аустро-Угарску је најважније прво питање, установљење граница Арбаније, о којем се и управо сада вијећа у конференцији амбасадора. Са два своја гласна захтјева: да Арбанија постане самостална држава и да Србија не добије територијални посјед једне луке на Јадранској обали. Аустро-Угарска је већ подрла и добила је за то приволу свих велевласти. Арбанаска држава дакле већ постоји и сад се ради о установљењу њених граница. Код ријешања тога проблема намјеравало се испрва, да се као база за расправе узме шљедеће начело: сви они градови и мјеста, у којима Арбанаси имају апсолутну већину, у којима дакле чине најмање половину становништва, припаће Арбанији. Али иако су неке велевласти упозориле, да се ипак не смије тако велики број Срба, који су свакако на извјесном културном нивоу, подвргнути власти једног народа, што до сада живи у врло примитивним одношајима. За то су заступници тих велевласти предложили, да се као база за раздијељење не узме апсолутна већина, него већина од три четвртине, то значи дакле, да будућој држави арбанској имају припасти они градови и мјеста, у којима Арбанаси чине најмање три четвртине становништва. Аустро-Угарска још није пристала на то начело, али се ипак држи, да ће се наћи средњи пут, с којим ће се све велевласти изјавити споразумне.

Кад буду установљене границе Арбаније, имаће конференција амбасадора да вијећа о том, која лука на Јадранском Мору треба да се даде Србији за употребу. О тој тачки има три предлога. Понајприје се Аустро-Угарска изјавила приправна, да ће Србији уступити луку Метковић на далматинској обали, за друго дошао би у обзир Бар, а за треће једна лука на арбанској обали, и то или Драч или Св. Јован Медовски. Надаље ће сасвим тачно одредити гаранције, које би Србији омогућиле, да своју транспортну робу из луке, која јој је придијељена, може извозити и увозити без царине и директно транспортирати на жељезници, која ће Србију спајати с том луком.

Кад буду вијећања доспјела до те тачке, а рачуна се, да би то — судећи по досадашњем току преговора — могло бити бар до двије или три недеље, почеће по свој прилици директни преговори између Аустро-Угарске и Србије. Јер код те тачке ће Аустро-Угарска ставити своје захтјеве, које држи за потребу, да себи за свагда осигура слободан и неограничен трговачки промет с Егејским Морем. Пошто ће иза склопљења мира трговачки пут од Аустро-Угарске до Солуна ићи поглавито кроз српско подручје, то ће Аустро-Угарска као компензацију

за гаранције, које даје Србији, ставити аналогне захтјеве за осигурање свога трговачког промета према Солуну. Утаначење о том питању удесиће се ваљда директно између Аустро-Угарске и Србије.

Комплекс питања, која ће конференција амбасадора имати ријешити иза рашчишћења арбанског питања, тиче се судбине Егејских Острва. Зато је као начело предвиђена шљедећа раздвоја: Од сјеверних Егејских Острва остају четири тако звана стратегијска острва, то јест она четири, што су пред улазом Дарданела, наиме Самограки, Лемнос, Имброс и Тенедос Турској, док ће Тасос, који стоји непосредно пред улазом у Кавалу, бити додијељен Бугарској. Острва, што леже на западној обали Мале Азије, дакле Лесбос, Хиос и Самос, добиће аутономију под суверенитетом султановим, док ће сва остала острва Егејског Мора бити ваљда дани Грчкој.

Као трећа тачка доћи ће у расправу финансијска питања. Та се дијеле у четири групе. Прва од тих тиче се ратне одштете, коју балкански савезници траже од Турске. Савезници ће ваљда о том самостално расправљати с Турском и онда међу собом установити квоту, што свакоме од њих припада. Конференција амбасадора ипак је себи задржала право, да коначно оцијени сва утаначења, што се о тој ствари буду удесила.

Једна од најважнијих ствари, код које су велевласти сасвим особито интересирани, јест установљење удјела од турског државног дуга, што ће морати да га предузму балканске државе. Пошто се то питање специјално тиче подручја финансијске политике, установиће се међународна комисија, којој ће сједиште по свој прилици бити у Паризу, и која ће самостално поред вијећања амбасадора ријешити ово питање. Разумије се само по себи, да конференција амбасадора има онда дужност да коначно оцијени закључке ове комисије.

Надаље код финансијских питања долази у обзир откуп оријенталних жељезница од стране балканских држава. Још није установљено, какав ће се модус за то изабрати. Највећи дио оријенталних жељезница предузеће Бугарска. Србија је заинтересована једино код пруге Зибевче-Скопље и Скопље-Мигровица. По свој прилици ће откуп бити путем експроприације, као што се догодио године 1908., када је Бугарска предузела 309 километара дугу пругу источно румелијске жељезнице.

Као пошљедња тачка финансијских питања на дневном је реду питање царина. Турској је до сада била призната царина у висини од 11 по сто од вриједности увожене робе. Ако сада балканске државе предузму подручја, што су их од Турске освојиле, настуће повишење царине према царинским тарифама балканских држава. Зато су код овог питања заинтересоване и друге државе, нарочито ушљед тога, што је велики дио турских царинских прихода установљен као гаранција за турски државни дуг. Балкански савезници истичу на то шљедеће: Савезници ће предузети један дио турског државног дуга, како ће установити комисија у Паризу, а с тим такође предузимљу и гаранцију за тај дио. Биће дакле сувишна гаранција, која је зајамчена турским царинским приходима, у колико долази у обзир подручја, која су од балканских савезника на ново стечена. Друго: балкански савезници наводе, да не могу постојати једне царине у њиховим старим, а друге у њиховим новим покрајинама. Царине за прве установљене су према постојећим трговачким уговорима, па се за то морају употребити и за нова подручја, пошто према начелу балканских држава није могуће, да се за ове задржи царинска тарифа, која је Турској била призната. Чини се, да питање царина неће бити ријешено у самој конференцији, него између појединих велевласти и балканских држава.

С том тачком био би ријешен комплекс финансијалних питања, па би као пошљедњи проблем преостала одлука о будућности Солуна. Тога питања се лондонска конференција амбасадора у опште још није дотакла. Ту још нема посредовања између захтјева Бугарске и Грчке, а такођер ни ове саме нијесу још о том међу собом расправљале. То ће се догодити тек онда, кад се балкански савез буде дао на то, да крајеве, које ће му Турска ен bloc одступити, раздијели на поједине савезнике. Том приликом ће се такођер начети питање о Солуну. Велевласти ће најприје почети, не би ли се Бугарска о том споразумјела с Грчком, а тек онда, кад би се видјело, да је то немогуће, имала би конференција и код тога питања рећи задњу ријеч. По свој прилици би онда Солун са одговарајућим „Hinterlandom“ постао интернационалан.

Опсада Дринопоља

Како је балкански рат уопште изненадио војне стручњаке и теоретичаре не само својим испадом, него и својом необичном тактиком, тако је и опседање Дринопоља од не мале важности по ратну науку. Биће зато од особито интереса сада, кад је готово цијели поновни рат концентриран око Дринопоља, чути мишљење једног стручњака, који је опсадну методу Бугара и Срба и одбранбену методу Турака за преташњих бојева потанко проучио. Ове методе тврђавног рата, — тако пише Beunet Burligh у „Daily Telegraph-u“ битно се разликују од правила ратних научних књига. Искушани европски инжењери радили су дуги низ година у служби Турске, да побољшају дринопољске утврде.

— Дринопоље је за непријатеља по свом положају и по својим утврдама јачи противник од Меца или Штрасбурга. Бугари су му у почетку рата ставили само неких 200 топова и чете тек мало јаче од градске посаде. Али успркос тога њима је успјело да тврдокорном опрезношћу и безобзирним навалама (које су убрзо постале организираним, промишљеним и посебним системом) спољне турске утврде једну за другом освоје.

Савезници су од почетка рата радили по ратном принципу, да се све мора свести на то, да непријатељ буде брзо уништен, па стајало то било каквих жртва. Тај принцип одржава се и у посебној њиховој опсадној методи. Опсадне чете не држе никакве одређене линије и не уређују никаквих утврда и опкопа, које би под сваку цијену морале уздржати. Ја сам за вријеме мога боравка пред Дринопољем прегледао двије трећине њихових опсадних позиција. Њихове (бугарске) позиције леже готово све и заклопишту иза каквог брда или узвишине и састоје се из дугољастих земљаних опкопа у дужини од 200 метара и у ширини од којих 45 метара. Набачени насипи високи су око 180 центиметара. Сваки овакав мали табор имаде за своју одбрану неколико топова и машинских пушака. Опсадни топови су обично укочени у фронту пред тим таборима, који увјек пружају угоднио склониште за једну или двије бригаде пешадије. По свом положају ти су табори тако таки и неосвојиви као бећине на обали. Резервне и остале споредне чете стационариране су далеко остраг, обично у земљаним кућама или у шаторима. Турци код својих испадназе, да никад не зађу међу ове опкопе. Пољски топови и машинске пушке савезне војске постављене су тако, да код најмањег знака за одбрану могу отворити на непријатеља оштру ватру. Фронт савезне војске чувају дан и ноћ патроле и страже, које укочане у земљу, држе непријатеља, под непрекидном пажњом.

Сам бој одиграва се готово увјек по једнакој форми. Од времена до времена закључи се једну одређену тврђу заузети или разорити. То се обави тако да опсадни топови концентрирају ватру на тај циљ. Бугари имају тежке опсадне топове, које су довели овамо са утврда на Црном Мору, али ти топови нијесу најновијег модела. Само опсадне хаубице могу се смаграти модерним оружјем. Турци располажу са јачом и тежом артиљеријом, која је смјештена на главним утврђењима. Они одговарају на бугарску ватру, али им не успијева да одбију устариог и неуморног противника. Турска ватра наједном постане жешћа и управљена је на оне опкопе до којих су међутим савезници допрли. У исти час покажу се међу тврђавним узвиштинама моћне масе турске пешадије, које јуришом продру на просто поље и кушају да потисну противника. Ти бојеви одигравају се често у ширини од 8 км. Турци продиру у густим редовима, али Бугари и Срби пркосе навали и обично се бој након пар сати сврши тако, да Турци гађаши ватром опсадне војске са три стране морају напрат побјећи, а противник их прогони. Ово продирање опсадне војске провађа се увјек са највећом енергијом и свршило је до сада увјек тако, да је догична тврђава била заузета или да су се савезници утврдили у позицијама које су једва 200 метара удаљене од тврђаве. —

То се одиграва око цијелог Дринопоља. Корак по корак продире енергични савезници. На југу ријеке Арде продрили су Бугари на тај начин све до предграђа Карагач и владају сада жељезницом и станицом. Даље према југу, с оном страном Марице, Бугари су се приближили Дринопољу на пушкетом даљине и нијесу мировали, док нијесу своје дугољасте таборе подигли и југоисточно на цариградском путу. Beunet Burligh држи, да ће на тај начин Дринопоље морати за недељу дана од наставка рата пасти.

Турске „побједе“ на папиру

Турци о себи

Цариград, 29. јануара. — „Икдам“ вели, да пошто су преговори, вођени између извјесних амбасадора, довршени, то је ријешено да се у току рата поведу преговори о миру, које ће водити бивши велики везир Хаки паша. Званични кругови поргини демантирају ту вијест, изјављујући да Хаки паша иде у Европу преко Констанце и да је истом повјерена полузванична мисија. Хаки паша ће посјетити Беч, Париз, Лондон затим Берлин. Решид паша остаје у Лондону стога што је свака мисија оставила по једног члана ради праћења рада конференције амбасадора. Односно мисије Хаки пашине добро обавијештени кругови изјављују да Хаки иде у Лондон да ступи у везу са конференцијом амбасадора односно евентуалног закључења мира. Мисија је одлучена на предлог учињен иницијативом једног турског амбасадора, којим се иде на то да у име Турске шест велесила поведу полузваничне преговоре о миру на основици предлога изложених у потоњој ноти портиној. — Вечерње новине доносе вијест о великом успјеху руском код Јањине. Есад паша, претварајући се да се повлачи, изазва те га Грци нападоше, бокови турске војске отворише жестоку ватру и нанијеше Грцима страховити пораз, који су морали одступати под ватром са тврђаве Бизани, изгубивши 1800 мртвих. — Према вијести, која није још званично објављена, Бугари су се повукли у унутрашњост код Мирнофито, оставивши много заробљених 1800 од којих су 600 рањених. Турске трупе су заузеле Мирнофито и продужиле наступање пут Кешана; турске патроле већ допиру до Мурадле. — Што се тиче операција на Родосту, постоје званична потврђења, да је искрцавање извршено успјешно и да турске трупе нападају на Бугаре који се повлаче у унутрашњост. Неколико Бугара заробљено. Борбе у Галипољу трају. Турци су одагнали непријатеља са висова Екмајила и отели два им топа, од четири који бјеху на том положају. — Положај у Чаталци сасвим је повољан за Турке.

Тобојне турске побједе

Цариград, 29. јануара. — Званично саопштење министарства војног доноси: Прекјуче није било никакве промјене, на десном крилу на Чаталци; оно је одагнало непријатеља у правцу Аклана. Једно наше одјелење које је ишло у извидницу ушло је зором у Чаталцу и варош заузело. Непријатељ је напустио висове Беилук који доминирају Чаталцу. Наше трупе које се налазе у Бабатургас узеше на бајонетски јуриш висоравни који постоје на западу тог мјеста. Само се десет Бугара спасло; један је официр заробљен. Наша коњица заузела Бигадос; Бугари су одступили на запад. Грци су извршили нови напад на Јанину, али нијесу успјели. У Булаиру је мирно; Бугари утврђују оложаје наспрам Булаира. Седам до осам јединица грчке флоте, која се налазе код Имброса, и два брода пуна трупа грчких дођоше до обале Ајваџика, али су биле сузбијене.

Турске недаће

Борбе код Кавакала

Цариград, 30. јануара. — У прекјучерањим борбама код Кавакала близу Булаира Турци су изгубили 1200 мртвих и рањених, међу њима неколико официра.

Поправљање линија и мостова

Цариград, 30. јануара. — Друштво источних жељезница поправља линију и мостове између Хадемкеја и Чаталце, које су Бугари били разрушили.

Искрцавање турских трупа

Цариград, 30. јануара. — Јуче су се такође укрцале нове трупе са 36 топова за обалу на Мраморном Мору. До сад је послано да се искрца око 60.000 војника здравих и добро снабђених. Нема још никаквог званичног потврђења о успјеху искрцавања, али се говори да су покушаји пропали.

Турска оклопница насукана

Париз, 30. јануара. — „Хавас“ доноси из Констанце да је турска оклопница „Асари Тефик“ насукана на камење код Карабурна. Предњи дио је у води; ситуација је очајна.

Цариград, 30. јануара. — Тврди се, да се оклопница „Асари Тефик“ насукала у Црном Мору. Овдје се говори да је оклопница повријеђена бугарским топовима.

Странци у Једрену

Париз, 30. јануара. — Пошто је Бугарска одбила да се неутрализира један квартал у Једрену, гдје би се странци могли склонити, то је Француска поново тражила да се њеним поданицима дозволи излазак из вароши.

Бугари према Турцима

Софија, 30. јануара. — Краљ, дирнут јуначким држањем седме дивизије, која је у битци код Булаира разбила шест турских дивизија, упутио је похвалу тој дивизији. По допунским подацима та је битка била за Турке велики пораз. До сада су Бугари укопали 2500 љешева турских, а још има неукопаних на бојишту око 3000. Турске трупе које су се искрцале код Шаркеја биле су у јачини двију дивизија. Искрцавање је трајало два дана, а трећег дана у јутро нападоше их Бугари жестоко; око три сата послите подне опкољени Турци муком се дочепаше обале, гоњени пјешадијом и артиљеријом бугарском. Укрцавање се извршило у највећем нeredу под заштитом топова с бродова. Овдје се особито одликовала бугарска брдска артиљерија, која је била изашла на саму обалу и својом шрапнелском ватром знатно косила непријатеља, производећи дивљење, јер је ово јединствени случај гдје је брдска артиљерија улазила у борбу са ратним бродовима. Турски су се бродови удаљили пратећи транспорте.

Бугари тјерају Турке у лаж

Софија, 30. јануара. — Од наставка рата Турци непрекидно пуштају вијести о некаквим сјајним њиховим успјесима. Да би се довршило са тим баснама цариградским, главни квартал Бугарске категорики изјављује, да до сада није било нигдје друго покушаја искрцавања него у Подиму и Шаркеју, гдје су Турци сузбијени са губитцима, који су већ познати. Никаквог озбиљнијег сукоба није било на Чаталци. Што се тиче Галипоља то је довољно рећи да су Турци у Булаирској битци имали 15.000 мртвих и рањених.

И Грци демантују турске успјехе

Атина, 30. јануара. — Најкатегоричније се побија вијест о тобојњем успјеху турском код Јањине, гдје су бајаги 1800 Грка изгинули.

Случај пред Цариградом

Инцидент руске оклопнице

Цариград, 30. јануара. — Јутрос је изненада избачен један бојни метак с руске оклопнице „Ростислав“, која се налази пред Цариградом.

Метак је ударио у кеј Топхане убивши два човјека. Руси веле да је то случајно ушљед вјежбања, али је чудновато да се „Ростислав“ служио убојним метцима при вјежбању. Командант је ишао да се извини код обалских власти. Догађај је произвео у вароши врло непријатни утисак.

Накнадни извјештај

Цариград, 31. јануара. — Утврдило се, да приликом јучерашњег догађаја с брода „Ростислава“ није било људских жртава. Зрно је било малог калибра и ударило је не само у кеј, него и у џамију на Топхане, али не учинивши велике штете.

Питање о Скадру

Изјава римске „Трибуне“

Рим, 30. јануара. — „Трибуна“, говорећи о Скадру, вели да треба тим више жалити проливање крви што је јасно, да ће судбину Скадра ријешити не исход опсаде већ велике силе.

Турци се лажом тјеше

Цариград, 31. јануара. — Према вијестима из Скадра, Црногорци не могу више вршити опсаду и не смију нападати, јер су им Срби одрекли помоћ.

(Треба ли да и ову најновију измишљотину са Босфора демантујемо? Наш народ каже: Дављеник се и за пијену хвата. То се, с незнатном измјеном, може рећи и за дављеника на Босфору: Турска, давећи се, иза лажи се хвата. А хоће ли јој то што помоћи? У суштини не. Тиме само може да се тјешу и друге, равне себи, да заварава. Кад се задрмају тврде зидине Скадра на Бојани, видеће се да ли Црногорци не могу више вршити опсаду и нападати, као и то хоће ли их храбра војска из Србије и под Брдицом поздравити као код Бушата!)

Повратак Венецелоса

Венецелос у Атини

Атина, 30. јануара. — Венецелос је пристигло.

Турска тражи мир

Турска једнако баје за мир

Лондон, 31. јануара. — „Рајтер“ је обавјештен, да је назад неколико дана Тефик тражио интервенцију великих сила у корист мира, али му је одговорено да је интервенција немогућа докле год Турска не поднесе усвојљиве услове. Држи се, да Хаки паша носи нове предлоге. Амбасадори су се јуче бавили тражењем Турске. У петак ће предузети расправљање о Арбанији.

Нове турске „побједе“

Ратоборство турско на папиру

Цариград, 31. јануара. — Званични билтен министарства војног доноси: Прекјуче батерије с Ташоцака и Јаситепе отворише жестоку паљбу на непријатељске батерије код Једрена, која је трајала дан и ноћ. Непријатељ је изненада напао наш источни фронт; жестоки бој је трајао четири сата; наше су трупе очувале своје положаје. Непријатељски авиоплани бацају бомбе у Једрене без успјеха. Код Чаталце извидница послана с нашег десног крила допрла је до брежуљка Акарана на истоку од Калфакеја. Према изјави двају бугарских заробљеника, непријатељ се бави утврђавањем Синкели; његова се коњица налази у Чорлу. Синоћ и јутрос било је озбиљних бојева код Булаира; резултати су непознати. Говори се, да су Турци заузели Синкели. — „Алемдар“ сазнаје да су Турци код Јанине напали у кланцу Заворко на Грке и послите жес-

тока боја од 3½ сата Грци су потучени. Од једног пука остало је само 8 војника, од којихсу 6 рањени. Турци су отели 13 топова и велику муницију.

Са свих страна

Држање Бугарске

Софија, 31. јануара. — На свима тачкама операција било је прошле ноћи мирно. — Изасланици бугарско-румунски Сарафов и Гика састали су се јуче први пут и на најпријатељски начин расправљали отворена питања.

Конгрес Арбанаса

Тријест, 31. јануара. — Првог марта овдје ће бити конгрес изасланика свију колонија арбанаских у Европи, Египту и Америци.

Равнотежа на Балкану

— Чланак новосадске „Заставе“

Балкан припада балканским народима, па ма коме донио побједу или пораз рат, који је у понедељак поновно почео. Они не пристају више, да их велике силе воде, па су против њихове воље и савјета отказали примирје.

„Наје Фраје Пресе“ бр. 14.402.

Овим је ријечима велики бечки лист врло добро обиљежио прилике на Балкану. Сва се Европа сложила с тим, да Балкан припада балканским народима. То значи, да су се балкански народи опростили несносног европског тунторства. Али сад стоји до њих, да своје извојевано пунољетство и очувају. А очуваће га, ако буду умјели да се поштују међусобно и да не изазивају кавге без невоље. Стога је по будућност балканских народа од великог значаја равнотежа међу балканским државама. — То морају да имају балкански савезници пред очима, када буду дијелили освојене турске земље. У том послу не смију да их руководе шовинистички прохтејиви, него заједнички интереси, који су им омогућили да извојују славне побједе. Ниједна од балканских држава не смије да буде сама за себе тако јака, да може загорзиги сигурност својих сусјела. Но већ се сада види, да ће Бугарска бити највећа међу својим савезницима. Заокружење се не може извести тако, да све балканске савезнице буду подједнако велике и јаке.

Бугарска без освојених крајева је обухватила 96.660 квадратних километара са 4.833.000 становника. Освојила је 56.000 квадратних километара са 2.700.000 становника, те ће према томе у будуће обухватати 152 хиљаде квадратних километара са 7.563.000 становника. Бугарска ће граничити са Грчком дуж Вардара (160 километара) а од Дорјана са Србијом (око 180 километара). На Црном Мору ићи ће граница до Мидије, на Мраморном Мору од Берук-Чекмеце поред Родоста и Перистерии, а на Јерејском Мору од Урша поред Еноса, Дедеагача, Кавале, Орфаније до Солуна. Важнији ће градови у новим крајевима бити Једрени, Родосто, Драма и Серез. Има Бугара, који би жељели да им граница допре и на Јадранско Море, као што је било предвиђено у санстефанском уговору, али то ће остати пушта жеља.

Србија је досада обухватала 48.590 квадратних километара са 2.929.500 становника. Освојила је 45.400 квадратних километара са 2.270.000 становника. Према томе ће проширена Србија обухватити 93.990 квадратних километара са 5.199.500 становника. Србији ће припасти и Штин, Прилип, Вигољ и Охрид. Црна Гора имала је до сада 8433 квадратних километра са 252.900 становника. Освојила је 4600 квадратних километара са 120.000 становника. Проширена Црна Гора, у коју улази и Скадар с околином, обухватаће 13.033 квадратних километара са 372.990 становника. Обје српске државе обухватаће 107.023 квадратних километара са 5.572.490 становника. Као што се види, обје српске државе заједно имаће за два милиона душа мање него Бугарска. Да су Србија и Црна Гора добиле и дио Арбаније, који су заузеле онда би та разлика била нешто мања.

Због тога су политичари у Србији морали захтијевати, да Србија буде сујед Грчке. Пошто између Србије и Грчке нема никаквих супротних интереса, њихов савез може да буде много тјешњи. Тиме ће се одржати равнотежа на Балкану, јер ће Бугарска морати да води рачуна о надмоћности српско-грчког савеза. Грчка је до сада обухватила 65.119 квадратних километара са 3.255.950 становника. Од освојених земаља добиће 26.100 квадратних километара са 1.305.000 становника, па

ће проширена Грчка имати 4.760.950 становника и обухватати 91.219 квадратних километара. У савезу српских држава и Грчке биће 10.333.440 становника. Баш овака подела доприносиће, да се одржи балкански савез, чије ће земље обухватати 350.302 квадратних километра са 17.666.440 становника. Из тих се бројева види, да ће балкански савез бити јака сила, с којом ће се морати рачунати, док год сами балкански народи буду поштовали међусобне интересе. Најсигурнија подлога балканском савезу биће равнотежа међу балканским савезницима, која ће се према подложеној подјели моћи да одржи. Према томе савезу биће автономна Арбаонија незнатна сила и питање је: дали ће моћи одржати своју самосталност, или ће можда и сама ступити у тај савез. Међутим европски је интерес, да се на Балкану успостави равнотежа, јер ће само тако бити осигуран мир на Балкану, што је од великог значаја и за мир у Европи.

Борићемо се!

Писмо једног официра из Србије —
Мерци, 18. јануара

... Твоје ме је писмо разочарало у мојим српским надама. После оваквих успеха, веровао сам да смо на освету увећане Душанове царевине, и где — неко не да. Па што ћемо? — питање је! Ја велим, — борићемо се!...

Борићемо се!... нека се престане са жалбом и сузама, нека се прекине са жадањем и молбама. — Борићемо се!... Још има недирнутих груди, још крви, воље, снаге Куманово и Прилип, Битољ и Љеш увек ће бити они, који ће и најуморнијег ратника покретати да гине за славу отаџбине. — Борићемо се, — или целе победе или општи гроб, полутанство не...

Слушај: кад је пала Приштина и Призрен, ја сам слушао моје војнике кад су од радости плескали и викали. „Овако ће бити и десним...“ „Није то хвалисање, — то је истина; то је уверење у његову сопствену снагу, — а та је снага велика. Србин је још здрав и силов народ. Његова природа, још културом много неомекшана, даје му снаге за све напоре. Велика пак љубав за кућом и за вичајем, чини га способним за највећа дела кад отаџбина захте. — За то кажем — борићемо се!

Ја имам пред собом своје војнике, децу питоме Шумадије и Левче. Ти су војници из Призрена пошли са 2 хљеба у торби за Љеш. Натоварен огромном муницијом и свом опремом, преко земље, која нема путева, где су сви путеви потоци а сви потоци путеви, они су ишли тачно где им је одређен циљ. Газили су воде, газили снег, камен, непроходне шуме. Спавали су на снегу, мокри, прозебли, и са мокром обућом продужавали пут. Трећег дана нестао је хљеб — они се нису јалили. Са коричком зрела, печена кукуруза прешли су преко снежног врха Маја Руне, да сиђу у кршевиту долину Фане, па се од села Бистри нели уз један високи крш, висок 1001 м — као наш Рудник — да обиђу непролазну клисуру, кроз коју протиче Фана. Тај исти војник једанаестог дана избио је на море, тукао је одморну турску војску, сити и у закљону, пред Љешом. Уништа твоје Црногорце, који су посматрали тог гладног војника, како се борио пред Љешом. Уверен сам да ће ти рећи — тај мора да победи. За све то време ни један, почев од пуковника до редова, није се пожалио на тежину. Свако вече на поћишту могао си чути песму, исто као на моби. Они су за дивљење. — Од Љеша су газили брдовиту равницу, прегазили Маћу, Ишму, узели Кроју, Тирану, Драч. — Са тим војником ја велим — борићемо се!...

Борићемо се! — Али кад почне борба, „борба непрестана“ што каже Његош, тад неће бити заробљеника, тад неће бити милости. Одзив ће бити отаџбина, лозинка у смрт.

Ето, ја тако замишљам будућност. — Тој општој победи или погибици, присуствоваће сва победа Немаче — Душана и Карађорђа; ту ће доћи и авети са Деволе, Марице и Косова. Сунце, које се под Немањом родило на Косову, под Лазаром зашло на Косову, под Карађорђем објавило зору на Орашцу, под Краљем Петром појавило се на Косову, или ће заћи, или ће бити на свом зремику, негде око Сламкашеле.

Хамлетово „Бит' или не бити“, питање је свакоме Србину...

Дневник

Краљ на Ријеци. Његово Величанство Краљ налази се од суботе на Ријеци. Његово Краљ. Височанство Књаз Наци-

љедник са Књазом Петром налази се на Грујмиру, док се Његово Краљ. Височанство Књаз Мирко од почетка обновљења непријатељства налази опет на Мурићане.

Допутовала. Њено Им. Височанство Велика Руска Књагиња Милица допутовала је у суботу послје подне на Цетиње. Као и првом приликом, Њено Им. Височанство се и сада предано прихватила старања око рањеника, као год и сви женски чланови Краљевског Дома.

Рањеници на Цетињу. До сада је пренесен на Цетиње велики број рањеника. Како су сва мјеста у државној болници, Војном Стану, кадетском корпусу, гимназији и основној школи попуњена, то су смјештени и у Владином Дому, богословији, Дјечјем Саду, као и по другим државним и приватним зградама. Наше родољубиве жене и овом приликом одмах су похитале, да се ставе на расположење око његовања рањеника, те су се раздијелиле свуда где су они смјештени, неуморно се старајући да им стање што више олакшају.

Вратили се. Наши делегати у Лондону г.г. Лазар Мијушковић и Лујо Војновић вратили су се прекисно на Цетиње.

Папа и Скадар. Српски примас г. др. Н. Добрић примио је од Свете Столице службени демант, да су потпуно неистините и без икакве основне вјести, да је папа тражио да се Скадар преда Арбанасима.

„Генерал Вукотић рањен.“ Под тим насловом многи листови доносе тобож гелеграм с Цетиња ове садржине: „Како службени лист јавља, генерал Вукотић, брат Краљичин, рањен је у бојевима око Скадра“. Још једна неистина више. Службени лист о томе нити је доносио што, нити је могао и доносити, пошто г. генерал Јанко Вукотић није рањен, а тако исто није рањен ни г. војвода Стево Вукотић, брат Њ. В. Краљице. Буд се јављају којекакве глупости, туд се и подмеће да су службени извори.

Дозази нам опет. „Riječki Novi List“, који је изашао у сриједу у јутру, објављује, да се г. др. Хуго Фабианић, лекар са Сушака, одазвао позиву нашег Црвеног Крста и да опет долази у Црну Гору да се стави на расположење о трошку оног исто родољуба, који га је и први пут послао. Г. Фабианић је у сриједу отпутовао у Трст, одакле је брзим паробродом Лојдовим отпутовао за Котор. На Цетиње стиже вечерас. Дборо нам дошао!

Једна од многих. Неки страни листови донјели су, да је турска посада из Скадра учинила испад и том приликом заробила три батаљона војске из Србије, разоружала их и пустила под условом да не улазе више у борбу. На ову глупост ми се нијесмо осврнули, као и на многе друге, које наши непријатељи злонајерно протурјују, остављајући да догађаји сами говоре. Како се ова злонајерна измишљотина сад покушава да сервира и словенској публици, упозоримо на њу као на једну од многих одвратних лажи.

Бугарски краљ Србима. Бугарски краљ Фердинанд послао је генералу г. Степи Степановићу, команданту друге армије из Србије, већи број бугарских медаља за храброст, да би их раздијелио храбрим официрима и војницима, који су се одликовали у борбама око Једрена. Уз то је бугарски краљ нарочитим писмом похвалио јуначко држање војске из Србије око Једрена и њену храброст и издржљивост у борбама.

Сјетите се Црногораца! Нама свима добро познато „*Naše Jedinstvo*“ доноси на угледном мјесту крупним словима овај топли одзив:

„Цвијет црногорских витезова већ је покрио чар смрти најсјајнијим велом доминне.

Рука дршке по хартији сузом оквашеној за толиком лијеном и драгом младости, и за толиким постаријем који су пали и падају, да са Скадром подигну отаџбину.

Од ове крви и од оволика гробља не бјеше потреба, да хришћанска дипломатија заштити крст. На душу јој!

Врши се удес црногорски. Нема камена да јој крвљу није натољен, а да не натоји и ону дједину Немањина, Балшића, Црнојевића — оно огњиште на којему је никла и са којег се је развила и црва, независна српска држава.

У Скадру је Балшић некада одиграо најљепши чин српске трагедије на Балкану, са Скадром Краљ Никола завршује низ садањих триумфа балканских.

Послије косовске катастрофе пад Скадра био је најстрашнији бол српске историје; послје освећена Косова када је Краљ Никола скинуо капу, уаро очима у

небеса, да са њих Његова јесничка душа донесе жар, ватру у витешка срца младих који извршују дело, те су га стари приправљали, па да им викне: „Јурнајте дједо!“ — послје освећена Косова ово је најсветији чин, и за то се овако испуњује, да из толике крви, и са толиких гроба и над Скадром заблеста јача свјетлост слободе у мрак досадањег му живота, а под Звјездом Дома Његоша Петровића.

Дирнути, потресени на толике жртве, а по оној дједини која постаје света земља окаљена димом свежје крви палих, и псалмима даворија: „*На јуриш!*“ и јесном у црку и боловима свију који се испод рана савијају... обрећамо се вама дједо, мајке, младости, очеви, старци, сестре, дјевојке Далмације — па да сви срцем тажите толике јаде, и блажите невоље.

Сјетите се палих у сабраним молитвама. Амин ваш Господу придружите Амину Краљице Милене за велике њихове душе — и сјетите се дједо црногорске без родитеља, матера без синова, сестара без браће... сјетите се гроба и бојица, дајте цвијећа и дајте што имате, од бола до накита, да им искажемо дивљене, љубав, хришћанство, људство, славенство, братство.

Још једном, док још купе по разбојишту јунаке мртве, и док у другима живих немирна срца још играју, јер се проламају поклицима: „Хура! На јуриш!“ — још једном сакупите се ти Далмацији наша у твоје срце, у твоје осјећаје, и поспилите их харношћу и љубављу; бојице утјехама, гробе цвијећем, сирочад англоским дахом, живе јунаке дивљењем, мртве славом и молитвама“.

Наставак у Државној Трговачкој Академији Управа Државне Трговачке Академије у Биограду, изјавила нас је, да ће се рад у тој школи, и то за јада у трећој години наставити од 1. фебруара о. г. За прву и другу годину објавиће се доцније.

За наше на Приморју. Госпођа Делфа Ив. Иванића молила нас је да објавимо, да је примила многе прилоге у стварима и новцу за српске рањенике и болеснике у Драчу и Љешу.

Госпођа изављује најтоплију захвалност шљедњим приложницима:

Г-ђи *Леили Сер Пеџета*, која је из Лондона послала 42 велика сандука са сваковрсним стварима: ђабадима, јастуцима, огромно много љекова и завојног материјала сваковрсним конзервама, топлим рубљем, чаршавима, о целом, стерилизатором, термометрима, посуђем и сваковрсним другим потребама за болеснике у огромној количини.

Г-ну *Делфини-у*, талијанском консулу у Драчу, који јој је предао од своје стране један велики сандук са много потребних љекова и на чије је узимање талијанска влада послала 12 великих сандука најфинијег завојног материјала и разних љекова за болеснике;

Г. А. *Бурине Брадфорд*, представнику енглеског Црвеног Крста у Бару, који јој је предао 21 велики сандук сваковрсних болничких ствари, као: ђабади, јастука, аперациони сто, разно посуђе, гипс, лијекова, војног материјала, вате, газе и т. д.;

Лекару енглеског Црвеног Крста у Медови, на даних јој 24 ђебета, 1 великом куферу и 1 мањем сандуку лијекова;

Г-ђи *Софији Мертваго*, са Цетиња на 2 ђебета, 4 тегерове кошуље и 4 пара чарапа;

Централном Одбору Краљевине Србије, за посланих јој 3000 дина, за које су једним дијелом набављени лијекови са Цетиња, а за други дио новаца набавио је Др. Таушановић потребних ствари за болеснике из талијанског Барна;

Кољу Српских Сестара, за посланих о великих сандука са сваковрсним стварима, 1200 дина, у новцу и што је послало Др Таушановића да ради у болници (За 1000 дина, од овог новца купио је председник драчког Црвеног Крста г. Гошчевић ђебета у талијанском Бару);

Све ове ствари, према потреби, подијељене су драчком и љешким болницама и дате њиховим љекарима на руковање. Од приложеног и утрошеног новца оригинални рачуни биће подијелени Одборима који су новац приложили.

ПРЕД БОЛНИЦОМ

Буте гомиле смркнутога лика
И звијеру очи, као буре мутне;
Шкркбу зуби мноштва рањеника
И јече пјесме тужне и злослутне...

У црне ризе жене муком стоје
И стежу груди... блјуде усне гризну.
Кроз душе им се црне мисли роје,
И у плач тешки и дубоки бризну...

Док Крвник Стари срца, душе чупа
И кроз гомиле нових жртва ступа
С торњева звона полугласно брује,

И језа гора као од олује...
Буте гомиле смркнутога лика,
Умиру чете нових рањеника...

Гор.

МОЛБА

Када сунце жарко оде,
И паљу густе тмине,
Тад' хити света молба
Из срца мог дубине.

И лети она горе,
На крилим' мисли моје
О мојни, Боже силни,
Пред пријестолје Твоје!

И моли Те умилно
Дај сложи и побрати,
Учини, да буду једно
Сви Срби и Хрвати!

А браћу једне крви,
Ти увјек штити, брани,
Нек' жељене им среће
Та једном свану дани.

Нек једном трајна буде
Њихова слога мила!
Нек бујно цвати докле
Буду им срца била!

Тада ће викнут' слављанска
Чаробна, бијела вила:
Нек живе сложна браћа,
Нек буду трепет, сила!

О. Л.

Родољубу, Цетиње. Ваше писмо примљено. Зар не бисте могли лично подробије објаснити, уз дискрецију?

Адресант

НАЈВЕЋА ДАЛМАТ. ЗЛАТАРИЈА
АНТ. РАДИЋ
СПЉЕТ
(SPALATO)
ИЛУСТРОВАН ЦЕНОВНИК ШАЉЕМ НА ЗАХТЈЕВ БАДАВА

П. п. бр. 1. 6—50

ЈЕДИНСТВЕНА И У ОВОЈ СТРУЦИ НА ДАЛЕКО ПРИЗНАТА
ТРГОВИНА СВИХ СРПСКИХ ПРАВОСЛАВНИХ ЦРКВЕНИХ УТВАРИ
НИКОЛЕ ИВКОВИЋА у НОВОМ САДУ у својој кући
дванадесет улица бр. 10.

НИКОЛЕ ИВКОВИЋА
НОВИ САД

У Српству највећа трговина и радница за српске православне цркве, нарочито: одежда, неба, литија, барјака, плаштаница, крстова, кадионица, кивота, кандила, петохлебница, полилеја (боке цвјетови), целиваћа на ламу, икона на платву и на артији и т. д. Израђујем барјаке, заставе за певачка друштва, од најквалитетнијих до наскупоцјених, везене са златом и свилом. Призната радница као најсавршенија, иконостаза, Христових гробова, певница и т. д. добра радница свештеничких хаљина и велики избор шешира, камилавки и појаса. Све раднице и трговина налазе се у сопственој кући а сваку наруџбину извршујем тачно и брзо под својим личним надзором. — Велики и богато илустровани ценовник шаљем на захтјев бадава.

Адреса за наруџбе:
Никола Ивковић, Нови Сад (Ujvidek)
Europe Hongrie бр. 29. п.п. 21.30